

РОЗДІЛ 13. РЕЦЕНЗІЇ

УДК 342.9 (477)

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.78.2.69>

РЕЦЕНЗІЯ НА ПІДРУЧНИК «ОСОБЛИВЕ АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО» ЗА РЕДАКЦІЮ Б. ВІЗЕРА, Я. ЛАЗУРА, Т. КАРАБІН, О. БІЛАША

Гаран О.В.,
докт. юрид. наук, професор,
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова,
кафедра адміністративного та господарського права
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6757-6309>
e-mail: admin.kaf@ukr.net

Актуальність тематики підручнику. Для сьогоденної України, у зв'язку з об'єктивною необхідністю продовжувати трансформацію суспільства під впливом глобалізаційних процесів й війни, потребою продовження адміністративної реформи, гармонізацією національного законодавства з європейським і інших викликів сьогодення, виникає вимога у перегляді предмета правового регулювання адміністративного права, і в цьому контексті, особливого значення набуває використання зарубіжної адміністративно-правової доктрини. Стосовно обсягу цього використання більшість вітчизняних науковців схильні до підходу, за яким запозичення зарубіжного досвіду повинно бути творчим, тобто ідеї та моделі мають застосовуватись із врахуванням національних особливостей. Змістовне наповнення Особливої частини адміністративного права, з урахуванням тих завдань, які покладаються на цю частину адміністративного права серед наукової спільноти на даний час суттєво відрізняються. Цей феномен виникає внаслідок багатогранності та комплексності адміністративного права як науки. Представники наукової спільноти мають різні підходи до розуміння підгалузей та інститутів, які становлять основу особливої частини адміністративного права. Це може бути пов'язано зі специфікою юридичних систем, історичними, політичними або соціокультурними чинниками, що впливають на розвиток цієї галузі права.

У зв'язку з цим, підручники та навчальні посібники, що присвячені адміністративному праву, надають різноманітні погляди та концепції стосовно структури особливої частини цієї галузі. Вони варіюються за змістом, підходами до аналізу та інтерпретації нормативних актів, а також за способами застосування цих норм у практиці.

Враховуючи важливість вироблення єдиного та науково обґрунтованого розуміння адміністративного права, необхідно проводити подальші дослідження та аналізувати різноманітні погляди на цю галузь. Це допоможе створити консолідовану та спрямовану на практику базу знань, яка буде використовуватись як майбутніми юристами, так і вже діючими фахівцями у сфері адміністративного права. Саме підручник «Особливе адміністративне право» за редакцією Б. Візера, Я. Лазура, Т. Карабін, О. Білаша – це зразок практичного вирішення проблемного питання та донесення точки зору авторів до широкого загалу.

Характеристика змісту, структури та мови викладання ключових положень підручника. Підручник «Особливе адміністративне право» за редакцією Б. Візера, Я. Лазура, Т. Карабін, О. Білаша відзначається своєю інноваційністю у сфері адміністративного права. Він відрізняється серед іншого подібного контенту, як за змістом, так і за структурою, і базується на сучасному концептуальному баченні адміністративного права. Особлива частина поділяється не за суб'єктами – органами публічної адміністрації спеціальної компетенції, а за об'єктами правового регулювання, тобто за групою однорідних суспільних відносин, що регулюються адміністративно-правовими нормами.

Цей підручник спрямований інтегрувати сучасні концептуальні доктрини адміністративно-правової науки в освітній процес і стимулює до вивчення та розуміння адміністративного права через приз-

му реалій сьогодення, враховуючи предмет, цілі й правові засоби, які використовуються законодавством у окремих напрямках публічного управління. Щодо розуміння змісту Особливої частини адміністративного права в сучасних умовах відсутній уніфікований підхід, але однозначно, що на рівні особливої частини адміністративного права вивчаються та розкриваються правові механізми управління та регулювання в певній сфері публічного управління. Тому саме цей аспект адміністративного права має велике практичне значення, оскільки ознайомлення з ним надає можливість здобувачам освіти у сфері права, майбутнім юристам, інтегрувати загальні положення та принципи адміністративного законодавства, враховуючи особливості конкретного напрямку публічного управління. Це створює можливість розуміти та застосовувати норми та принципи адміністративного права у практичних ситуаціях, з якими стикаються фахівці у галузі права.

Ознайомлення з цим аспектом адміністративного права дозволяє здобувачам-правникам розширити свої знання і уявлення про особливості та нюанси правового регулювання у конкретній сфері публічного регулювання. Вони мають змогу аналізувати та інтерпретувати нормативно-правові акти, які стосуються адміністративного права, з урахуванням специфіки та особливостей даної сфери. В свою чергу, таке практичне застосування норм особливої частини адміністративного права допомагає майбутнім фахівцям у правовій сфері розбиратися у складних ситуаціях, вирішувати конфліктні питання та захищати права та інтереси своїх клієнтів. Вони можуть використовувати набуті знання та навички для аналізу правових проблем, розробки стратегій захисту та визначення оптимальних рішень у сфері адміністративного права.

Отже, ознайомлення з практичними моментами реалізації адміністративного законодавства надає здобувачам освіти у правовій сфері необхідні інструменти для успішного виконання своїх професійних обов'язків та досягнення успіху у галузі права. Тобто, це дозволяє їм не лише розуміти загальні положення та принципи, а й застосовувати їх на практиці в контексті конкретного законодавства та реальних ситуацій, що виникають у сфері адміністративного права. Також, вивчення Особливої частини адміністративного права відкриває шлях до поглибленого розуміння спеціалізованого законодавства для майбутніх юристів і створює підґрунтя для їх професійного розвитку у даній сфері.

Зміст підручника «Особливе адміністративне право» за редакцією Б. Візера, Я. Лазура, Т. Карабін, О. Білаша, яскраво свідчить про те, що його автори враховують принципи германської правової системи та структуру німецьких підручників з особливої адміністративного права. Подібна модель особливої частини адміністративного права існує у Федеративній Республіці Німеччина, де до особливої адміністративного права належать норми, що забезпечують правовідносини приватних осіб з різними адміністративними структурами. Наприклад, відносини з органами управління у сфері освіти – це «освітнє» право; у сфері охорони здоров'я – «медичне»; з органами, що видають дозволи на будівництво, – це «будівельне» право і т.д.

Запропонований зміст підручника «Особливе адміністративне право» дозволяє позитивно впливати також на методіку викладання особливої частини адміністративного права і на якість освітнього процесу загалом. Так як, для успішного забезпечення якісних освітніх послуг у вищих навчальних закладах важливо мати підручники, що поєднують теорію з практикою, сприяють інтеграції знань про адміністративне законодавство та адміністративне право, а також сприяють розвитку просторового мислення та формуванню практичних навичок у здобувачів, які будуть корисні в їх майбутній професійній діяльності. Саме цей підручник «Особливе адміністративне право» за редакцією Б. Візера, Я. Лазура, Т. Карабін, О. Білаша забезпечує потрібну комбінацію теоретичних та практичних аспектів, що допомагає здобувачам засвоїти матеріал більш ефективно та зрозуміло.

Розглядаючи питання змісту Особливої частини адміністративного права, автори підручника приділяють особливу увагу принципу різноманітності поглядів у процесі пізнання, враховуючи варіативність поглядів і концепцій, які існують у цій галузі. Це дає можливість зрозуміти різні перспективи та закономірності, які присутні у сучасному розумінні особливої частини адміністративного права.

Викладення матеріалу в підручнику ґрунтується на застосуванні принципу об'єктивності. Автори підручнику власні думки та точку зору аргументують, підкріплюють логічними висновками і науковими доказами. Таким чином, матеріал наведений у підручнику поглиблює розуміння змісту особливої частини адміністративного права, залучає до активного діалогу і надихає читачів на подальше дослідження цікавої та складної особливої частини адміністративного права. Тобто, використання аргументованого підходу, представлення наукових та практичних обґрунтувань стосовно кожного викладеного положення допомагає здобувачам освіти, юристам-практикам та іншим зацікавленим особам глибше зрозуміти сутність адміністративного права та його складних і проблемних моментів

щодо реалізації певних адміністративно-правових механізмів в окремих сферах діяльності органів публічної адміністрації, що є дуже корисним, враховуючи, що така структура наведення матеріалу робить його доступним і зрозумілим для широкого кола аудиторії.

Окремі розділи підручника «Особливе адміністративне право» розкривають найважливіші підгалузі та інститути особливого адміністративного права – даний підхід значно спрощує вивчення та когнітивне осмислення окреслених питань, що дозволяє швидко досягнути реалізацію базових правових механізмів найважливіші підгалузей та інститутів особливого адміністративного права заінтересованим особам: здобувачам, аспірантам, викладачам, науковцям, юристам-практикам та всім, хто цікавиться сучасним адміністративним правом України. Тобто, в підручнику в спрощеному та доступному вигляді для всіх заінтересованих осіб викладені сучасні досягнення адміністративного права, питання практики, що дозволяє сформуванню у здобувачів комплексне уявлення про практичні механізми реалізації певних адміністративно-правових відносин.

Також, вивчаючи зміст підручника, можна зробити висновок, що об'єднані в ньому підгалузі та інститути виявляють значну різноманітність змісту і не мають єдиної структури та системи: поліцейське право, право об'єднань, право свободи зібрань, міграційне право, право захисту персональних даних, право охорони довкілля, право оцінки впливу на довкілля, адміністративно-господарське право регуляторне право, право публічних закупівель, будівельне право, дорожнє право, право просторового планування, право культурної спадщини право управління відходами, освітнє право. Однак автори представили обрані підгалузі та інститути Особливої частини адміністративного права в контексті загальної правової системи, вказали на предмет правового регулювання, мету та завдання регулювання, а також конституційні та правові засади їх функціонування й використання правових інструментів.

Виклад матеріалу у підручнику проводиться від загального до конкретного. Спочатку надається короткий огляд предмета та мети відповідного правового інституту чи підгалузі. Далі розкривається конституційні засади та пояснюються основні правила, що визначають регулювання відповідної сфери. Після цього досліджуються норми міжнародного права, які мають визначальне значення для кожної розглянутої сфери, а в разі потреби робиться посилання на положення європейського законодавства, які пройшли перевірку часом. Питання, пов'язані з правовим захистом та особливостями притягнення до адміністративної відповідальності, розглядаються в кінці розділу. Таким чином, для кожної підгалузі чи інституту розроблена змістовна структура, адаптована до їх власного матеріального права.

Такий підхід репрезентації інформації дозволяє систематизувати та узагальнити знання про відповідні підгалузі та інститути Особливої частини адміністративного права, створюючи єдину та логічну систему розуміння цих правових феноменів. Цей підручник виконаний з дотриманням найкращих традицій адміністративно-правової науки, і його використання у вищих навчальних закладах є надзвичайно цінним для освітнього процесу.

Автори: Б. Візер, Я. Лазур, Т. Карабін, О. Білаш та інші, самі активно займається науковим пошуком щодо змістовного наповнення особливої частини адміністративного права і закликають читачів підтримувати критичний підхід і самостійно оцінювати представлену інформацію, враховуючи різноманітність наукових підходів, концепцій та можливість їхнього розвитку.

Оприлюднення такого підручника сприяє подальшому розвитку адміністративно-правової науки в Україні та вносить значний внесок у підготовку майбутніх правників, які зможуть отримати якісні знання з курсу адміністративного права. Тому і видання підручнику «Особливе адміністративне право» за редакцією Б. Візера, Я. Лазура, Т. Карабін, О. Білаша є дуже актуальним і своєчасним. Враховуючи, що сучасна економіка та розвиток суспільства вимагають постійного розвитку професійної компетентності юристів, то гостро постає потреба у наявності підручників, які б ґрунтувалися на оновленому змісті адміністративного права із урахуванням норм чинного адміністративного законодавства, що сприяє підвищенню якості юридичної вищої освіти.

Трансформація політичного, економічного та соціального простору в Україні ставлять перед сучасними юристами нові завдання та вимоги. Юридична професія стає все більш складною і різноманітною, вимагаючи від юристів глибоких знань, широкого кругозору та вміння працювати в різноманітних правових ситуаціях. Розвиток професійної компетентності юристів є необхідною умовою для ефективного виконання їх професійних обов'язків у сучасному світі. Це охоплює не лише знання права, але й навички аналізу, розв'язання складних правових проблем, комунікації та співпраці з колегами та клієнтами. Саме оновлення змісту та якості вищої юридичної освіти стає важливим завданням для освітніх інституцій. Це включає перегляд освітніх програм та активне залучення студентів до

практичної діяльності та розвитку професійних навичок. Саме тому, зміст та структура підручника «Особливе адміністративне право» за редакцією Б. Візера, Я. Лазура, Т. Карабін, О. Білаша сприяє формуванню висококваліфікованих та компетентних юристів, які здатні ефективно впроваджувати свої знання та навички у сфері адміністративного права у практичну діяльність

Стосовно мови представлення матеріалу в підручнику, його зміст і структура переконливо демонструють відповідність основним вимогам і стандартам вищої юридичної освіти. Цей підручник ретельно розроблений з метою забезпечити вичерпне та системне викладення матеріалу, враховуючи важливі аспекти сучасної доктрини змістовного наповнення особливої частин адміністративного права України.

Висновки. Загалом, можна заявити, що рецензований підручник «Особливе адміністративне право» за редакцією Б. Візера, Я. Лазура, Т. Карабін, О. Білаша є значним внеском у розвиток адміністративно-правової науки в Україні. Його випуск є надзвичайно своєчасним, оскільки такі підручники допомагають здобувачам вищої освіти отримати якісні знання з курсу адміністративного права та сприяють підвищенню рівня розуміння реалізації правових механізмів особливої частини адміністративного права серед здобувачів вищої освіти і фахівців, щоб вони могли успішно застосовувати отримані знання в своїй практичній діяльності. Його доступний та логічний стиль представлення матеріалу сприяє ефективному засвоєнню інформації та розвитку критичного мислення у галузі адміністративного права.

Підручник виконаний у кращих традиціях ужгородської адміністративно-правової школи і безумовно корисний для використання у вищих навчальних закладах у освітній процесі. Також цей підручник є незамінним джерелом знань для всіх, хто зацікавлений у поглибленому вивченні адміністративного права: як здобувачам вищої освіти, викладачам юридичних факультетів, так і практикуючим юристам, які прагнуть постійно підтримувати високий рівень професійних компетентностей.

Список використаних джерел:

1. Особливе адміністративне право: підручник./ за заг. ред. Бернда Візера, Ярослава Лазур, Тетяни Карабін, Олександра Білаша. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. 464 с.